

Aflad – et åbent skatkammer

I forbindelse med Maria-festen den 8. december¹ har pave Benedikt åbnet adgang til at vinde såkaldt fuldkommen aflad. Men hvad er aflad overhovedet? Bladet *Karmel* bragte i jubilæumsåret 2000 en artikel af Wilfrid Stinissen om emnet, og med forfatterens tilladelse har Jacob Thomsen oversat og bearbejdet denne artikel

Af Wilfrid Stinissen

Nogle anser det for bedst, at Kirken tav stille om aflad. Den har jo været en af årsagerne til det store skisma i 1500-tallet. Det var, da augustinerbroder Martin Luther slog sine 95 teser om afladen op, at splittelsen begyndte.

Men ville det være rigtigt, hvis Kirken uden videre afskaffede afladen eller ikke længere vovede at tale om den af rædsel for at irritere andre kirkesamfund? Er det rigtigt at fortie en del af sin tro og overbevisning og dermed også at berøve Kirkens, ikke mindst den lidende Kirkes, medlemmer en dyrebar skat? Hører det ikke med til en oprigtig dialog, at man frimodigt taler om sin tro og ikke sorterer visse elementer bort, for at man så lettere kunne komme overens om en fællesnævner? Har vi ikke ret til hele sandheden, og har vi det ikke bedre, hvis vi tager imod alt, hvad Kirken kan og vil give os?

Afladens teologi bygger på tre grundpiller, tre nøglebegreber.

Timelig straf

Det første nøglebegreb er dét, man kalder "timelig straf" (poenae temporales). Den Katolske Kirkes Katekismus lærer os i § 1471: "Aflad indebærer, at den timelige straf, som man har pådraget sig ved synd, der allerede er tilgivet, bliver eftergivet af Gud". Aflad er altså noget helt andet end syndernes tilgivelse. Tilgivelse af ens synder får man i skriftemålet og hver gang, man oprigtigt angrer sin synd og beder Gud om tilgivelse. Men selvom synden er tilgivet, bliver der visse følger af synden tilbage. Dette beror ikke på, at Gud er småtskåren i sin tilgivelse, men det ligger i selve sagens natur, at enhver handling har sine konsekvenser. Den Katolske Kirkes Katekismus siger i § 1472: "Enhver synd, også den mindre alvorlige, medfører en usund binding til det skabte. Og denne binding har behov for renselse, enten her nede på jorden eller i den tilstand, som kaldes skærsilden."

¹ Festen for Marias uplettede undfangelse

Dette er ikke svært at forstå. Hver gang et menneske lyver, bliver han eller hun lidt mere uærlig, og tilbøjeligheden til at lyve bliver større. Man kan så vist og sandt få forladelse for sin løgn, men tilbøjeligheden til løgn forsvinder dermed ikke automatisk. Hver gang jeg dømmes min næste, bliver jeg lidt hårdere, lidt mere hovmodig også, lidt mere ukærlig. Denne følge af min fordømmelse er ikke helt borte, når jeg kommer ud af skriftestolen. Hver irritation, hver utilfredshed med et menneskes måde at opføre sig på – eller med vejret eller med noget smagløst mad – er i grunden en form for oprør mod Gud dybest set, og hver synd befæster mit oprør mod Ham. I orientalske religioner taler man om "karma": enhver handling har sine konsekvenser.

Men nu kommer Kirken og vil hjælpe os til at blive af med disse konsekvenser af vor synd. Skal vi så ikke være glade og taknemmelige? Kirken vil befri os fra disse "timelige straffe". Udtrykket "timelig straf" er måske ikke så heldigt. Det kunne få os til at tænke, at Gud hævner sig, at han lægger en straf udefra på os. Nej, den såkaldte "straf" kommer fra syndens egen natur. Enhver konkret synd øger min syndighed, hver synd giver næring til min egoisme og mit nej til Gud. Karl Rahner, der sammen med Hans Urs von Balthasar var det sidste århundredes største teolog, har foreslået, at man skulle erstatte udtrykket "timelig straf" med "leidschaffende Sündenfolgen", smertelige konsekvenser af synden.

De helliges samfund

Hvad gør Kirken nu for at befri os fra disse grimme følger af vor synd? Her behøver vi det andet nøglebegreb, nemlig de helliges samfund. Vi er ikke overladt til os selv, vi er lemmer på Kristi mystiske legeme. I dette legeme sker der en rig udveksling af alt godt. "Ved denne underfulde udveksling gavner den enes hellighed den anden, langt mere end den skade, som den enes synd har kunnet skade den anden. På denne måde kan en angerfuld synder ved at tage sin tilflugt til de helliges samfund hurtigere og grundigere blive befriet fra syndens straf".²

Disse åndelige muligheder i de helliges samfund kalder man også for "Kirkens skat". Denne skat skal vi ikke forestille os som en samling rigdomme, der har hobet sig op i tidens løb, men den består af den ubegrænsede værdi, som Jesu offer har for Gud, det offer som Han har frembåret for at frelse mennesket fra synden. Men også Jomfru Marias og alle helgeners bønner og gode gerninger hører til denne skat.³

Når Kirken formidler en aflad, griber Kirken ind i kraft af den fuldmagt til at binde og løse, som den har fået af Kristus, og åbner for os dette skatkammer, så at vi overøses med hjælp fra himlen. Jesus og Maria og de talrige helgener iler til for at hjælpe os til at omvende os.

Ja, det handler virkelig om en omvendelse. Aflad forudsætter en personlig omvendelse. Jeg kan ikke blive fri for min bundethed til synd, hvis jeg ikke selv vil. Derfor stiller Kirken som betingelse, at man for at kunne vinde fuldkommen aflad må tage afstand fra enhver følelsesbinding til nogen synd, selv den mindste. Man skal altså have en oprigtig vilje til at undgå al synd. Denne betingelse nævnes desværre ikke tilstrækkelig ofte og ikke tilstrækkelig tydeligt, hvad der gør, at aflad let kan begynde at ligne en automat: man lægger mønten i (den foreskrevne bøn eller handling) og afladen kommer ud af apparatet.

Når Kirken åbner sit skatkammer, det vil sige al den hellighed og kærlighed, som findes i Kristi mystiske legeme, så er det for at hjælpe os til, når vi beder den foreskrevne bøn eller udfører den foreskrevne handling, da at tage afstand, radikalt og totalt, fra al synd. Dette er ikke let for de fleste af os og derfor får vi hjælp.

² Den Katolske Kirkes Katekismus, § 1475

³ Sammesteds §§ 1476-1477

Man vil måske indvende: Må man ikke være en helgen for at være fri fra al binding til synd? Og hvis jeg er en helgen, så behøver jeg ingen aflad længer, for da findes der ingen tilbøjelighed tilbage til synd. Men indvendingen holder ikke. Har vi ikke alle erfaret lykkelige øjeblikke – i psykologien taler man om "peak experiences", topoplevelser – hvor vi føler en fuldstændig harmoni, hvor syndens verden er langt borte, hvor vi føler os fyldt med kærlighed? I øjeblikke af dyb bøn kan vi af og til erfare, at vi er forenede med Gud, at målet på en måde allerede er nået. Hvilket ikke hindrer, at synden atter melder sig, så snart vi forlader bønnen.

Når Kirken formidler en aflad, betyder det, at Jesus og Maria og helgenerne vil give os et puf, så at det bliver meget lettere at tage fuldstændig afstand fra al synd.

Det er altså ikke nok at rable en bøn af sig. Jeg må selv omvende mig, men det lykkes bedre, når jeg har så mange kærlige væsener omkring mig, som udstråler kærlighed og hellighed.

Det er også derfor, at man aldrig kan vinde aflad for en anden levende person, men kun for sig selv og for afdøde. Jeg kan ikke omvende mig for en anden, som måske slet ikke er villig til det. Derimod har afdøde den bedste forudsætning for at få del af en aflad. De er helt åbne, modtagelige for Guds lutrende kraft. De ved – meget mere end vi – om deres totale afhængighed af andre og lægger ingen hindringer i vejen.

Hver gang vi vil vinde aflad for en afdød, er det et tilfælde af omvendelse. For vi kan ikke vinde en fuldkommen aflad, hvis vi ikke tager radikalt afstand fra synden.

Inkarnationen

Det tredje nøglebegreb er inkarnationen. Man undrer sig af og til over, hvorfor man må gå til en jubilæumskirke eller valfarte til Rom eller Det hellige Land for at vinde aflad. Er Gud da ikke overalt? Er ikke hele jorden fyldt af Herrens nåde? Hvorfor skal vi søge ham på specielle tider og steder? Helt enkelt, fordi vi er mennesker, som lever i tid og rum, og fordi Gud selv er blevet menneske og har gjort sig afhængig af tid og rum.

Vi er mennesker, vort liv er bygget på en vis rytme, og rytme indebærer altid et vækspil mellem stærke og svage tider. Der findes tid til bod og tid til glæde, der findes arbejdstid og fritid, der findes hverdage og søndage, der findes almindelige uger og hvert år også en "hebdomada sancta", en hellig uge (den stille uge), der findes almindelige år og af og til også et helligt år. Uden disse højdepunkter risikerer livet at blive gråt, monotomt og banalt. Vi kan ikke altid være jublende glade og brændende i Ånden. Vist er det dejligt altid at leve på toppen, men den bedste måde at nærme sig dette mål på er taknemmeligt og ydmygt at tage imod den mulighed, Kirken tilbyder.

I dette år tilbyder Kirken efter pave Benedikt XVI's bestemmelse aflad, endda fuld aflad, i forbindelse med Maria-festen den 8. december. Enhver af os bestemmer selv, om dette tilbud kun bliver en ren formalitet for os eller ej. Men hvis vi glemmer, at der findes aflad, går vi i al fald glip af en stor rigdom – og dét endda en rigdom i et åbent skatkammer!

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk